

dr Joanna Klimaszewska
mgr Ewa Stanilewicz-Wójcik
Uniwersytet Gdański

Ocena moralna czynu a wiek, płeć i obrona perspektywa

O tym jak wszechobecne jest wartościowanie w spostrzeganiu świata społecznego świadczy fakt, że cokolwiek mówimy o innym człowieku, zwykle oceniamy go, porównujemy z sobą, z innymi. (Lewicka M., 1983, Anderson N. H., 1981, Ostendorf F., 1994 za Wojciszke B., 2001, s. 69). Jeżeli chodzi o oceny moralne czyjegoś zachowania, to najistotniejszą kwestią jest znaczenie tego zachowania dla innych ludzi.

Konsekwencje czynu, mierzone w kategoriach krzywda vs. dobro innego człowieka nie są jedynym kryterium aby czyn mógł zostać oceniony jako moralny bądź niemoralny, stanowią jednak główne kryterium ocen moralnych. (Haidt J., 1983, Shweder R. A. i in., 1987, 1997 za Wojciszke B., Baryła W. , 2002 s. 51).

Absolutyzm etyczny, kojarzony z filozofią Platona czy Hegla, ze swoim podstawowym założeniem, że określona wartość jest wartością dla wszystkich, odchodzi obecnie w zapomnienie. Względność dotycząca bądź to okoliczności, bądź podmiotu, a z nią relatywizm moralny wiedzie obecnie prym i to w odniesieniu zarówno do wartości, jak i ocen moralnych. (Hołówka J., 1981)

Badanie własne

Inspiracją do przeprowadzenia przez nas badania dotyczącego oceny moralnej stały się wyniki międzynarodowego programu badawczego European Values Study –EVS (za: Marody M., 2002)

Wskazują one, że opinię:

„ Nie istnieją raz na zawsze ustalone zasady pozwalające odróżnić dobro od zła. Co jest dobrem, a co złem zależy całkowicie od sytuacji w danym momencie” przyjmuje:

- ponad 80% badanych w: Islandii, Danii, Szwecji
- ok. 70% badanych w: Austrii, Grecji, Holandii, Luksemburgu, Czechach, Białorusi, na Węgrzech
- mniej niż 50 % badanych na Malcie, w Irlandii Północnej i w Polsce

- najbardziej rygorystyczne oczekiwania pojawiają się w stosunku do moralności społecznej, natomiast najbardziej permissywne w stosunku do moralności osobistej
- w Polsce większym rygoryzmem w zakresie moralności społecznej charakteryzują się kobiety
- najsilniejszym wyznacznikiem rygoryzmu we wszystkich sferach moralności jest wiek

W badaniu, które miało charakter quasi-eksperymentu postawiliśmy sobie dwa pytania badawcze:

1. Od czego zależą oceny moralne?
2. Czy oceny moralne mają charakter relatywny ?

W dalszym etapie wygenerowałyśmy trzy hipotezy:

H1: Oceny moralne czynów różnią się w zależności od przyjętej perspektywy, tzn. osoby przyjmujące perspektywę odbiorcy czynu będą bardziej surowe w ocenie tego czynu od osób przyjmujących perspektywę sprawcy czynu.

H2: Kobiety w ocenach moralnych czynów są bardziej surowe od mężczyzn.

H3: Osoby starsze w ocenach moralnych czynów są bardziej surowe od osób młodszych.

Celem naszego badania było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy zmienne niezależne takie jak: przyjęta perspektywa, płeć, wiek wpływają istotnie na zmienną zależną jaką jest ocena moralna czynu.

Bibliografia:

1. Hołówka J. (1981). *Relatywizm etyczny*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
2. Marody M. (2002). *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*. Wydawnictwo Naukowe Scholar
3. Wojciszke B. (2001). Ocenianie ludzi. [w:] Strelau J. (red). *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 3. Gdańsk: GWP.
4. Wojciszke B., Baryła W. (2002). Potoczne rozumienie moralności [w:] Lewicka M., Grzelak J. *Jednostka i społeczeństwo*. Gdańsk: GWP.